חלק מהמושגים שיוזכרו בדף זה:
1. המוציא מחבירו עליו הראיה
2. אי אזלינן בתר השתא (קנג:)
3. פה שאסר הוא הפה שהתיר
4. המודה בשטר שכתבו (א) צריך לקיימו
5. חזקה אין עדים חותמים על השטר אא"כ נעשה בגדול (מוזכר בתוספות ד"ה לקיימו - ובגמ' קנה.)

ראיה במאי רב הונא אמר ראיה בעדים, רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ראיה בקיום השטר, רב הונא אמר ראיה בעדים קא מיפלגי בפלוגתא דר' יעקב ורבי נתן (סימן מניח) רבי מאיר כרבי נתן ורבנן כרבי יעקב רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ראיה בקיום השטר, קא מיפלגי א) במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו: ר"מ סבר מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ורבנן סברי מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והא איפליגו בה חדא זימנא ב) דתניא אין נאמנין לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמנין צריכא: דאי איתמר ההיא בההיא קאמרי רבנן משום דאלימי עדים ומרעי שטרא אבל הכא הוא דלאו כל כמיניה אימא לא, ואי איתמר בהא בהא קאמר ר' מאיר אבל בההיא אימא מודה להו לרבנן, צריכא, וכן אמר רבה ראיה בעדים א"ל אביי מאי טעמא - אי נימא מדכולהו כתיב בהו "כד הוה מהלך על רגלוהי בשוקא" ובהא לא כתיב בה שמע מינה שכיב מרע הוי אדרבה מדכולהו כתיב בהו "כד קציר ורמי בערסיה" והא לא כתיב בה שמע מינה בריא הוי? איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי ג) אוקי ממונא בחזקת מריה, ובפלוגתא דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש רבי יוחנן אמר ראיה בעדים ור' שמעון בן לקיש אמר ראיה בקיום השטר איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש ד) מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת (א) (ובאו) בני משפחה וערערו לומר "קטן היה בשעת מיתה" ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו, אמר להם "אי אתם רשאים לנוולו ועוד סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה

בשלמא

ראיה במאי. בין לרבנן בין לר"מ קבעי ומשום דאיכא לפרשה בתרי גווני כדלקמן קבעי הכי: **ראיה בעדים.** כדמפרש לקמיה: ר"מ כר' נתן ורבנן כר' יעקב. ר"מ אזיל בתר השתא כר' נתן ומתניתין כגון שהוא בריא עכשיו והכי קאמר מתני' אמר שכ"מ הייתי ועכשיו אני בריא וחוזרני בי והן אומרים בריא היית, עליו להביא ראיה בעדים שכיב מרע היה, דהכי הנותן מוחזק הוא בנכסים ועל המקבל מתנה שהוא מוציא מחבירו עליו הראיה בעדים שיביא שבריא היה: **ראיה בקיום השטר.** ראיה שאמרו חכמים המוציא מחבירו עליו הראיה בקיום השטר קאמרי רבנן שצריך לקיים שטרו שלא יוכל נותן לטעון ולומר "מזויף הוא" דכיון דנתקיים שלא ע"פ הנותן דאין כאן הפה שאסר הוא הפה שהתיר שהרי לא נתקיים ע"פ הנותן דנימא מיגו יכא בעל השטר ויזכה במתנתו דר"ע אזלינן בתר השתא כרבה ורבי נתן וכיון דבריא הוא עכשיו, זכה בעל השטר, אך יקיים שטרו שלא יוכל נותן לפסלו אבל ראיה דר"מ ראיה בעדים היא כדמפרש עליו להביא ראיה שכ"מ היה דברי ר"מ: **במודה.** לוה בשטר שכתבו ואינו מזויף אלא שטוען פרעתיו או שכ"מ הייתי או שטר אמנה או שטר פסים הוא: **צריך המלוה לקיימו.** ע"פ אחרים שלא יוכל לוה לפסלו במיגו, קמיפלגי: **ר"מ סבר א"צ לקיימו.** דסתם שטרות הרי הם כשרים ובשטרות לא נימא הפה שאסר הוא הפה שהתיר לפסלו: ורבנן קאמרי מתני' צריך להביא ראיה בעדים שכ"מ היה דברי ר"מ: אחר שמודה הוא בשטר שכתבו ונתקיים השטר בכך דאזלינן בתר השתא שהוא בריא כר' נתן, וכ"מ המוציא מחבירו, שהוא בעל השטר, צריך להביא ראיה קיום השטר, שיתקיים בחותמיו, דהודאת נותן שטוען "כתבתיו" לא מהניא מידי דהא קאמר "שכ"מ הייתי" - והפה שאסר הוא הפה שהתיר' והלכך צריך בעל השטר לקיימו ויזכה במתנתו דאזלינן בתר השתא שהוא בריא כר' נתן, ומתרי ליסני ומתרי אמוראי שמעינן דאזלינן בתר השתא כרבה ור' נתן כדפרישית: **והא איפליגו בה חדא זימנא.** במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו: **דתניא.** בפרק ב' דכתובות: **אין נאמנין כו'.** דתנן התם "העדים שאמרו 'כתב ידינו הוא זה אבל אנוסים היינו קטנים היינו פסולים היינו' הרי אלו נאמנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר" ותניא בגמרא אין נאמנין לפסלו דברי ר"מ ופליג אמתני' דלא קיים להפה שאסר גבי שטרות דלא נחשדו ישראל על כך ומפרש התם במסקנא טעמא דקסבר ר"מ מודה בשטר שכתבו לוה שא"צ מלוה לקיימו (ב) וכיון שאמר לוה אני כתבתיו תו לא מהימני עדים למפסליה שהרי אין לך קיום גדול מזה שהלוה מודה שכתבו דמסתמא לא נעשה בפסלות וכמו שכתב ידו יוצא ממקום אחר דמי דתנן התם אין נאמנין דאין כאן הפה שאסר: **וחכ"א נאמנין.** דאע"ג דמודה לוה שכתבו, צריך לקיימו וכיון שאינו מתקיים כי אם ע"פ עדים הללו שאומרים כתב ידינו הוא זה הא קאמרי נמי קטנים היינו ונאמנים דהפה שאסר הוא הפה שהתיר: **בההיא קאמרי רבנן.** דאע"ג שמודה לוה שכתבו לא חשיב כקיום כיון דעדים עצמן פוסלין החתימה משום דאלימי עדים לאורועי שטרא ולא מהניא הודאת לוה אבל במתני' אימא לאו כל כמיניה לאורועי שטרא ולמימר שכ"מ היה קא פסלי חתימתן: **אילימא.** היינו טעמייהו דרבנן מדכולהו מתנות בריא כתיב בהו "כד מהלך על רגלוהי בשוקא" והאי לא כתיב ביה ש"מ שכ"מ היה והלכך אמרי רבנן המוציא מחבירו דהיינו מקבל מתנה עליו להביא ראיה שבריא היה דמסתמא י"ל שכ"מ היה: **איכא למימר הכי כו'.** רבה הוא דקא משני לאביי הכי היינו טעמייהו דרבנן משום דאיכא למימר הכי והכי ומספקא לן אם מתנת בריא הוא אם מתנת שכ"מ הלכך אוקי ממונא בחזקת מריה בחזקת נותן והלכך המוציא מחבירו דהיינו בעל השטר עליו להביא ראיה בעדים שבריא היה להוציא הממון מחזקת המתן: **ובפלוגתא.** דרב הונא ורב חסדא פליגי ר' יוחנן ור"ל: **בבני ברק.** מקום: **ועמדו עליו בני משפחה.** וקס"ד השתא נכסי בחזקת יורשין קיימי ולא באו עדיין ליד לקוחות ובאו לקוחות וקא מערערו להוציא מן היורשין לפי שקנאום מן המת והיורשין עומדין ומשיבין דבר ללקוחות ואומרים "קטן היה קרובנו בשעת מיתה וקי"ל לקמן (דף קנה.) דאינו יכול למכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ולא נפקא הנכסים מחזקתנו" והלקוחות לא מצאו עדים שיאמרו "גדול היה" ולכך הוצרכו לבודקו, ובשלא מצאו, הפסידו, דר"ע כדרבנן דאמרי "המוציא מחבירו עליו הראיה בעדים שבריא היה" וה"נ על הלקוחות להביא ראיה שגדול היה: **באו.** לקוחות ושאלו את ר"ע: **עשויין להשתנות.** ואפי' אם דומין עתה לסימני גדול י"ל אילו היה קיים היה שומא:

בשלמא

ונראה לר"י לפרש ל"ש דבקעה (ג) רה"ר לטומאה אלא שלא עברו עליה ימות הגשמים פי' על הטומאה שנודע שלא עברו עליו ימות הגשמים משעבר שם ולא ידע אם בימות החמה נכנס או בימות הגשמים נכנס שאם בא לשאול לפנינו יש לנו לחושבה רה"ר דבתר השתא אזלינן אבל אם עברו עליה ימות הגשמים פי' שלא נודע לנו אם בימות החמה או בימות הגשמים נכנס ומסתברא ספיקא עברו עליה ימות הגשמים אפילו הוא בא לשאול בימות החמה הוי רה"י לטומאה דליכא למימר בתר השתא אזלינן כיון שקרוב היה לימות הגשמים יותר ורשות היחיד לכאן ולכאן הכי פירושא גבי (ד) שם טומאה כמו לגבי שבת והשתא ניחא דמייתי הכא הך מילתא אי אזלינן בתר השתא דאיירי בה בהך שמעתא:

ראיה במאי כו' רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ראיה בקיום השטר. פירש רבינו שמואל דבין לר"מ ובין לרבנן בעי ראיה במאי ואין נראה דהא פשיטא לר"מ דהוי ראיה בעדים וכן פירש רבינו שמואל אחר כן דלר"מ הוה ראיה בעדים: **וכן** אמר רבה ראיה בעדים. תימה אמאי מוקי רבה למתני' ראיה בעדים דמוקי רבנן כר' יעקב ור"מ כר' נתן והא איהו גופיה ס"ל כר' נתן ואוקמא בקיום שטרות וכולהו כרבי נתן ניהו אי אשכחן בשום מקום דאית ליה מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו הוה אתי שפיר דאי הוה מוקי לפלוגתייהו נמי בקיום שטרות הוה להו רבנן דלא כוותיה א"כ יש לומר דמשמע ליה ראיה דרבנן דומיא דראיה דר"מ דהיינו בעדים: **ועוד** סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה. וא"ת למאי דס"ד שהלקוחות היו בודקין אותו אם היה גדול אם לאו היאך יכול להיות שאם נראה קטן בחייו שיראה גדול לאחר מיתה ופירש ר"ת שבחייו היו השערות לבנות והוו שומא ועכשיו הושחרו לאחר מיתה ונראות כסימנים ואין נראה דלא אשכחן בשום מקום (ה) בשערות שהם סימן חילוק בין לבנות לשחורות ואומר ר"י דשמא בחייו לא היו גומות ומהתת מיתה יש שם גומות כדאמרי' בנדה גומות אע"פ שאין שערות בפ' בא סימן (דף נב. ושם)

ואם

עין משפט
נר מצוה

קכג א מיי' פ"ט מהל' זכיה ומתנה הל' כב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנא סעיף ב ועיין במ"מ ובכ"מ :

קכד ב מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' פב סעיף א :

קכה ג מיי' פ"ג מהל' עדות הלכה ו סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' מו סעיף לז :

קכו ד ה מיי' פכ"ט מהל' מכירה הלכה יז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רלה סעיף יג [וש"ע י"ד סוף סי' שמ]:

רבינו גרשום

ראיה בעדים. שיעידו שבשעת מתנה בריא היתה : ראיה בקיום השטר. שיביאו עדים שיכירו חתימת עדים הללו החתומים על השטר לפי שזה הנותן מרע ליה לשטרא דקאמר שכיב מרע הוה ומשוי ליה כחספא בעלמא להכי בעינן דאייתי הני ראיה דמקיימי לשטרייהו אע"ג דהנהו לא מסהדי אי בריא הוה אי שכיב מרע הוה א) בדבר דמקיימי לי' לאו כל כמיניה דנותן דמצי מרע לשטרא : רב הונא דאמר ראיה בעדים . קסבר קמיפלגי ר' מאיר ורבנן דמתני' בפלוגתא דר' יעקב ור' נתן. ר' מאיר דאמר צריך להביא ראיה ששכיב מרע היה ומאי ראיה בעדים דאי אמרינן ראיה בקיום השטר האי לאו ראיה היא דהנהו עדי' דמסהדי על חתימת ידייהו דמסהדי לא ידעי אי בריא הוה אי שכיב מרע היה.וחכ"א המוציא עליו הראיה על מקבל מתנה להביא ראיה בעדים שבריא היה קסברי כר' יעקב דאמר הן אין מוציאין מידו בלא ראיה בעדים דבריא הוה : קמיפלגי במודה בשטר כו'.ר' מאיר דאומר עליו להביא ראיה ששכיב מרע היה ס"ל הואיל דאותו נותן מודה באותו שטר מתנה שכתבו אין צריך למקבל מתנה לקיימו עוד לפי שמקיים ועומד הוא להכי אי אצטריך ליה לנותן לאתויי עדים כמו שהוא אומר שיעידו עליו ששכיב מרע היה.ורבנן דאמרי עלייהו להביא ראיה למקבל קא סברי אע"ג דנותן מתנה מודה באותו שטר שכתבו צריך למקבל מתנה לקיימו והואיל דהאי בעי לאורועי דאמר שכיב מרע הוה ובטל הוא להכי צריך למקבל מתנה לקיימו בעדים המכירים חתימותייהו ולאו כל כמיניה של זה לפוסלו שוב : והא איפלגו בה חדא זימנא . במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והכא מאי קאתי לאשמועינן.דתניא עדים החתומין על השטר ורצו לפוסלו ואמרו כשחתמנו עליו קטנים היינו או אנוסים היינו אין נאמנין לפוסלו אותו שטר דודאי איכא למימר דכשחתמו דייקי שפיר דכשרין הוו דלא הוו קטנים ואין נאמנין דהואיל שהן מודים שהן כתבוהו ותחתוהו אין צריכין לקיימו וכשר הוא : וחכ"א נאמנים לפוסלו . לפיכך צריכין שיהו מקיימין אותו : צריכי. דאי אשמועינן בהך פלוגתא דהא ברייתא לחוד בהא קאמרין רבנן דמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו משום דעדים גופייהו דחתימו עליה מרעי שטרא ואמרי קטנים היינו משום הכי בדין הוא דצריך לקיימו לאידך למקבל : ואי אתמר . במתני' בההיא קאמר ר' מאיר דמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו משום דלאו כל כמיניה לאורועי שטרא אבל בברייתא הואיל ב) דקא מרעי ליה לשטרא אימא דקא מודי לרבנן דצריך לקיימו קמ"ל דבין הכא ובין הכא פליגי : א"ל אביי. לרבא מאי טעמא מאי אמרי' ראיה בעדים : אילימא משום דכולהו שטרי מתנות בריא כתוב בהו כד הוי מהלך על רגלוהי בשוקא יהבה ניהליה ובה לא כתיב הכי ש"מ שכיב מרע היה ומשום הכי איצטריך לאייתי ראיה בעדים דאי בקיום השטר לא דייקא : אדרבה. איפכא כיון דכולהו שטרי שכיב מרע כתיב בהו כד הוי קציר ורמי בערסיה יהבה ניהליה ובהאי שטרא לא כתיב ביה הכי ש"מ בריא הוה ואמאי איצטריך ליה לאתויי עדים כלל : אלא איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי משום הכי אוקי ממונא בחזקת מריה. דהיינו נותן המתנה ואיצטריך מקבל להביא ראיה שבריא היה בשעה שנתן לו המתנה: בפלוגתא. דרב הונא ורב חסדא לעיל הכי פליגי ר' יוחנן ור"ל: וערערו לומר קטן היה. ואין מכירתו מכירה דאין מעשה קטן כלום:מהו לבודקו.כשהוא מת אם הביא ב' שערות וגדול הוא אי לא:אמר להם אי אתם רשאים לנוולו. מאחר שמת: ועוד.אפ"ה דאתם רשאים לבודקו אין ראיה לאחר מיתה דסימנין עשוין להשתנות:

בשלמא

מסורת הש"ס

א) ב"מ דף ז. עכ: לקמן קע. [כתובות יט. שבת עח:] ב) כתובות דף יח: ג) [קדושין מה: וש"נ] ד) [כעין זה שמחות פ"ד הלכה יב לקמן קנה.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומת ועמדו עליו בני משפחה: (ב) רשב"ם ד"ה אין נאמנין וכו' דכיון שאמר וכו' וכמו שכתב ידו יוצא: (ג) תוס' ד"ה (כדף קודם) אמר כו' ונראה לר"י לפרש לא שנו דבקעה ביהמ"ח רה"ר לטומאה אלא וכו' שלא ידע וכו' שאם בא לשאול לפנינו בימות החמה יש לנו לחושבה כנ"ל וכ"ב כלומר לא שנו אלא היכא שהספק הוא אם נכנס ביהמ"ח שעומד בו עכשיו כשבא לשאול על ספיקו או שמא נכנס ביה"ג שלפניו דהשתא נודע שלא עברו עליה יה"ג משעבר לשם ביהמ"ח והלכך כיון שבא לפנינו לשאול ביהמ"ח יש לנו לחושבה כרה"ר דקרוב הוא לימות החמה ובתר השתא אזלינן אבל אם כשבא לשאול ביהמ"ח הספק אינו ביהמ"ח שעומד בו אלא ספק לו אם נכנס ביה"ג שלפניו או ביהמ"ח שלפני פניו דהשתא נודע דאע"ג שנכנס ביהמ"ח כבר עברו על הטומאה יה"ג ההם אפילו הוא בא לשאול ביהמ"ח הוי רה"י לטומאה דכיון שקרוב הוא ליה"ג יותר מליהמ"ח תלינן בימות הגשמים שהרי הספק הוא בימות החמה שלפני יה"ג וה"ש ר"י ובלבד ימים הסמוכים לגשמים פי' הא דאמר בא לשאול ביהמ"ח כשאנו ביהמ"ח אינו אלא כשהספק הוא ביהמ"ח שעומד בו דהם הימים הסמוכים לגשמים לאפוקי כשהספק הוא ביהמ"ח שלפני הגשמים דהתם ודאי כיון שקרוב הוא ליה"ג יותר הוי רה"י לטומאה ומהרש"ל הגיה הירושלמי לדרך אחר ובריי ליה מתרי [והשאר חסר] : (ד) בא"ד הכי פירושא לגבי טומאה כצ"ל ותיבת שם נמחק: (ה) ד"ה ועוד וכו' דלא אשכחן בשום מקום שום חילוק בשערות שהם סימן בין לבנות לשחורות. נ"ב ולי נראה דלמאי דמפורסם שהשערות יאריכו לאחר מיתה בקבר א"כ יש לומר שמא בשעת מיתה לא היה בהן כדי לכוף ראשן לגד עיקרן ולאחר מיתה שגדלו והאריכו :

א) נראה דצ"ל מאחר דמקיימי ליה וכו'. ב) נ"ל הואיל ועדים גופייהו קא מרעי וכו'